

The background of the cover features a collage of vintage items: a brass pocket watch with an ornate engraved face, a black and white photograph of a woman in a light-colored dress with a white flower in her hair, and a handwritten letter on aged paper. A red envelope is partially visible in the upper left corner.

**EVELINE
VANHAVERBEKE**
**De kleur van
de sterren**

ROMAN

Eveline Vanhaverbeke

DE KLEUR
VAN DE STERREN

La vie est une farce à mener par tous

uit: *Une vie en enfer*
van ARTHUR RIMBAUD

Nog steeds waaien die laatste woorden van tante Mi elke nacht mijn dromen binnen.

‘Mijn medaillon zal alles voor je ophelderen.’

Haar laatste adem stootte de woorden als een zuchtje wind door de kamer en ik staarde haar vragend aan. Maar ze was al heen.

Dokter Vanacker klikte zijn dokterstas dicht en richtte zijn hoofd naar de grond. Hij keek me niet meer aan toen hij de kamer verliet. Op een stoel naast het bed zat mijn broertje. Hij wiebelde zijn benen steeds sneller heen en weer, alsof de energie die daarbij vrijkwam, onze tante weer tot leven zou wekken.

Als de dag van gisteren herinner ik me hoe de pijn mijn boten binnendrong. Een onzichtbare hand leidde me de kamer uit en de gang door, waar de geur van de dood me al achtervolgde. Ik plofte de deur dicht en stapte de nacht in.

Op straat waaierde het schijnsel van de lantaarns in flarden verdriet naar beneden, waar het op de straatstenen neerstreek. Het was 20 januari 1931. Ik was veertien en zag mijn leven wegzakken in een moeras van uitzichtloosheid. In een opwelling zette ik het op een rennen, alsof ik mijn fatum kon ontvluchten als ik maar hard genoeg liep. Schaduwen van blij momenten tekenden zich af op de gevels waarlangs ik almaar sneller rende, weg van het bestaan dat ik achter me liet.

Maar mijn leven hield niet op. Alles was net begonnen. De jaren zouden me nog leren dat het noodlot ons kiest. En niet andersom.

Zolang ik me herinner, groeiden Marcel en ik op onder het waakzame oog van tante Mi, de zus van mijn moeder. Op een dag, toen ik vijf was, nam tante Mi me met een zorgelijke blik op schoot.

‘Louise, ik moet je iets vertellen.’

Haar ogen waren gezwollen en haar stem trilde als een dauwdruppel in de ochtendbries.

‘Mama en papa komen niet meer terug. Ze zijn vertrokken op een lange reis. Vanaf nu zal God voor hen zorgen.’

Als om haar woorden te onderstrepen klapte het raam van de woonkamer plots open. De ochtendkrant schoof over de tafel en viel aan mijn voeten neer. In de windvlaag die door mijn haren woei, meende ik een stem uit de hemel te horen.

‘Hun leven was veel te kort, Louise’, ging tante Mi verder, terwijl ze me neerzette en het raam terug sloot. ‘Maar God heeft er zo over beslist.’ Een verbeterd trek verscheen om haar mond.

Tante Mi was toen vijftien en haar leven nam een scherpe bocht. Ze moest zich haar toekomst ook anders voorgesteld hebben. In één klap kwam de verantwoordelijkheid voor twee kleine kinderen op haar schouders te liggen.

‘Hoe zijn mama en papa in de hemel gekomen?’ vroeg ik haar. En mijn blik verdween in de onpeilbare hoogten waarachter de zon zich verschool.

Voor ze antwoordde, zuchtte tante Mi eens heel diep. Verdrietige rimpels doorgroefden haar voorhoofd. Ze nam me opnieuw op schoot en wreef over mijn hand.

‘Ze zaten in een trein, Louise.’ Ze wendde haar blik af. ‘En toen is die trein ontspoord.’

Ik hoorde haar slikken. In de verte klonk het geratel van een koets over de kasseien. Een alledaags geluid, dat nu bevreemdend aandeed.

‘Waar moest die trein met mama en papa naartoe?’

Tante Mi keek me aan met glazige ogen. Haar vingers friemelden wat aan haar rok.

‘Het was de trein naar Leuven.’

‘En toen is die van het spoor geraakt en naar de hemel gereden?’

‘Ja, zoiets, kleine Louise.’

Ze pakte me stevig vast. In haar ogen welden tranen en toen die in dikke druppels naar beneden rolden, huilde ik spontaan met haar mee. Nu, na al die jaren, besef ik dat ik toen niet om mijn ouders huilde. Ik wist niet dat de dood een eindpunt is. Ik huilde uit medeleven met tante Mi, die van me hield als van een zus en wier verdriet meteen het mijne werd. Pas vele jaren later zou ik de dood van mijn ouders als een gemis gaan ervaren. Maar toen was ik al minstens twaalf.

Op het moment van de ramp woonde tante Mi al twee jaar bij ons in. Nadat grootmoeder geveld was door een beroerte en daarbij grootvader gevolgd was naar een wereld die levenden niet kennen, nam mijn moeder haar jongere zus onder haar vleugels. Nu en dan gedroeg tante Mi zich opstandig, zoals het een tiener betaamt. Dan vloog er al eens een steelpan of een pantoffel door de keuken en verhief tante Mi haar stem meer dan goed was voor de sfeer in ons huis. Maar meestal hoefde mijn moeder slechts 'Miriam' te roepen en de strijd werd gestaakt. Die naam was tante Mi rechtmatig toegekend, maar ze haatte de klanken ervan en het leverde me een tik op telkens als ik het waagde haar ermee aan te spreken.

Vaak kibbelden we als zussen, maar even dikwijls speelde tante Mi poppenkast voor me of kocht ze me heimelijk wat snoep. Ik herinner me vaag de dag waarop ze me op fluistertoon toevertrouwde dat ze een vriendje had dat haar aanbad als was ze een godin. Ze liet me zweren het aan niemand te vertellen. Hoe jong ik ook was, mijn lippen bleven verzegeld, tot op de dag dat papa hen betrapte in een steegje vlak bij het station. Als ik nu mijn ogen sluit, kan ik me nog steeds de nagalm voor de geest halen van de klappen die ze die avond op haar billen kreeg. In een opwelling wipte ik uit mijn bed, stormde de woonkamer binnen en schreeuwde: 'Niet doen, papa! Pieter houdt van tan-

te Mi als de prins van Sneeuwwitje.’ Ik kreeg een tik op mijn bips en droop af.

Soms vraag ik me af of ik me dit werkelijk herinner of het alleen heb horen vertellen door tante Mi zodra ik wat ouder was, zoals zoveel verhalen en anekdotes. Want alle beelden van gebeurtenissen vóór de ramp zijn zo sterk vervaagd dat ik ze vaak verwar met mijn dromen. Vanaf de onheilsdag zijn alle herinneringen echter ineens helder. Alsof die schok op mijn vijfde mijn bewustzijn bruusk angescherpt heeft.

Terwijl mijn ouders zich na de treinramp te goed deden aan rijstepap met gouden lepeltjes – toch volgens meneer pastoor – verloor tante Mi’s leven op aard elke hemelse dimensie. Vooral de zorg voor Marcel viel haar zwaar. Mijn broertje was net twee weken oud en huilde dag en nacht sinds hij de moederborst moest ontberen. Tante Mi haalde alle trucs uit de kast, maar het mocht niet baten. Ze wiegde Marcel in haar armen, droeg hem in een linnen doek op haar rug of masseerde zijn lijfje. Eén keer wikkelde ze de baby in dekens en liet hem in een bootje rondobberen op de vijver van het stadspark. Marcel werd rustig en zweeg. Onze buurvrouw Lidia zag het echter gebeuren, dook in het water als een heldin en gaf tante Mi zo’n fikse uitbrander dat ze nog urenlang liep te huilen, met even grote uithalen als baby Marcel.

Lidia was het soort buurvrouw dat je niemand toewenst. Geen familieruzie ontsnapte aan haar aandacht. Geen roddel was veilig voor haar tong. Toen mijn moeder op een dag in de moestuin stond te braken tussen de selderij, had Lidia snel haar conclusie klaar. Wekenlang moest mama ongewild felicitaties in ontvangst nemen voor een prille zwangerschap die ze liever nog een tijdje had verzwegen. De bakkersvrouw, het hulpje van de kleermaker en zelfs meneer pastoor wensten haar veel voorspoed. Drie weken later had ze een miskraam. Mijn moeder huilde ontroostbaar en vervloekte Lidia nog dagenlang.

Haar baan als dienstmeisje moest mijn tante ook opgeven. Jarenlang had ze trouw gediend in een kasteel bij een adellijke familie, die haar haast als een dochter in de armen had gesloten. Met een reverence nam ze afscheid van hen en liep snikkend naar huis.

Bovendien verloor haar romance met Pieter van de visboer snel na het drama alle glans. Gedaan met de geheime afspraken in duistere hoekjes van de stad. Toen Pieter zijn lief open en bloot het hof mocht maken, ebde zijn interesse voor haar weg als de zee na springtij.

‘Het spijt me, Mi’, verklaarde hij op een dag bij ons in de keuken. ‘Maar dit kan ik niet aan.’ En hij liet zijn blik veelzeggend over mij en Marcel gaan. Ik kroop onder de tafel en wilde het liefst in de roodgekleurde tegels verdwijnen.

Tante Mi bleef verslagen achter. Elke nacht hoorde ik haar snikken en tientallen keren Pieters naam fluisteren. Maar ze herpakte zich snel en bezorgde Marcel en mij een zorgeloze kindertijd. Nooit hoorde ik haar klagen. Overdag boende ze het huis tot de glanzende zon in de vitrinekasten in onze ogen prikte, bakte kilo’s amandelkoekjes of pannenkoeken en naaide kleurrijke jassen, rokjes en andere kleren voor ons. Na schooltijd nam ze ons vaak mee op lange wandelingen door de stad. Soms picknickten we aan de oever van de Leie en dan kietelde tante Mi ons tot we haar om genade smeekten.

Op zondag was het feest. Dan trokken we in onze beste kleren naar de mis van elven, bakte tante Mi een taart en zongen we luidkeels liedjes die we kenden van op school. We vormden een hechte familie en mijn tante nam me al snel in vertrouwen, als was ik geen kind maar een echte vriendin.

Alleen wanneer de boodschapper ons huis bezocht, bande tante Mi Marcel en mij uit haar leven. Dan leek ze heel geagiteerd en zelfs ietwat bevreesd. De boodschapper, een Fransman, was een rijzige figuur met donkere ogen waarin ik de duivel meen-

de te herkennen. Hij straalde mysterie uit en boezemde ontzag in. Op zijn hoofd droeg hij een soort tovenaarschoed en in zijn blik school een woede die ik niet kon duiden. Rond hem hing een walm van zure melk als een ode aan de verdorvenheid die hij uitstraalde.

De boodschapper kwam steeds onaangekondigd. Plots stond hij voor ons huis en de wereld kreeg een ander aanzien, alsof zijn aanwezigheid alle zuurstof aan de lucht onttrok en een sombere wolk haar plaats innam.

Zodra ik de deur voor hem openmaakte, sprak hij onveranderlijk: *'J'ai un message pour ta tante.'* De kleur van zijn stem was grauw en deed me achteruitdeinzen, en ik hoopte bij elke ontmoeting dat hij in de lucht zou oplossen als een sissende vuurbal. Zodra hij de woonkamer betrad, stuurde tante Mi me naar buiten. En toen Marcel zich op zijn derde als een goede verstaan-der ontpopte die moeiteloos Franse frasen ontcijferde, werd ook hij persona non grata.

's Zomers stopte tante Mi ons vlug enkele kwartjes toe voor een ijsje. Dan nam ik mijn broertje bij de hand en huppelden we naar de Grote Markt, waar een ijscoman zijn kraam opgesteld had in de schaduw van het belfort. Soms gaf tante Mi ons in haar haast meer kwartjes dan nodig en dan kochten we een ijsje met drie bollen. De boodschapper met zijn indringende blik leek op slag heel ver weg.

Met mijn broertje aan de hand slenterde ik daarna wat door de stad. Ik wees hem de plaats aan waar Manten en Kalle boven op het belfort hadden gestaan, deed hem het relaas van hun ontvoering naar Frankrijk en vertelde hem alle stadslegendes die ik kende. In de Kortrijkse binnenstad leken de muren zelfs 's winters warmte uit te stralen en steeg er een vage gemoedelijkheid op uit de straatstenen, zodat we de tijd uit het oog verloren. Soms keerden we pas uren later terug. Onze handpalmen kleefden haast aan elkaar. Dan vreesde ik een uitbrander te krijgen van tante Mi, maar die angst bleek telkens ongegrond. Want

na de komst van de boodschapper leek ze wel betoverd. Met een wezenloze blik staarde ze voor zich uit, haar gedachten in een wereld ver van ons. Een zuremelkgeur hing nog urenlang opdringerig in de lucht en ik haatte de man die haar zo uit balans bracht.

Eén keer was haar ontredding totaal. Toen Marcel en ik na urenlang wandelen de woonkamer binnenslopen op kousenvoeten, schrokken we zozeer dat we ter plekke bleven staan, op de toppen van onze tenen, bevroren van de schrik. In haar stoel naast de kachel beefde tante Mi zo onbedaarlijk dat haar armen tegen de leuning aan sloegen, met harde, pijnlijke tikken. Ze klappertandde en haar voeten stampten op de grond. Wel vijftig keer na elkaar prevelde ze het onzeverd en ze antwoordde niet op onze vragen. Ten einde raad belde ik dokter Vanacker, die er meteen aankwam. Hij mompelde iets over een acute stressstoornis en diende tante een spuit toe. Ze viel in slaap en ontwaakte pas de volgende ochtend.

Op een dag, ik moet een jaar of twaalf geweest zijn, werd de boodschapper vergezeld. Naast hem stond een tengere vrouw. Toen ik een blik op haar wierp, wist ik instinctief dat deze vrouw een groot verdriet met zich meedroeg. Als een keizer uit oude, wrede tijden torende de boodschapper boven haar uit en de vrouw kromp ineen toen zijn blik op haar rustte. Van haar gezicht zag ik slechts de droevige ogen, die me aandachtig opnamen, want de vrouw was gesluierd. Maar ik zal die blik vol verdriet nooit vergeten. Marcel greep mijn hand en kneep hard in mijn vingers.

J'ai un message pour ta tante, sprak de man en zijn stem klonk nog grauwer dan anders. Met zijn eeltige hand duwde hij mijn broertje en mij opzij en betrad onze woning.

Toen we ons van de boodschapper verwijderden, voelde ik de blik van de gesluierde vrouw priemen in mijn rug. Een rilling ging door me heen. Pas jaren later zou ik begrijpen waarom.

Een ijzige wind woei om ons hoofd toen we de kist in de grond zagen verdwijnen. Al mijn dromen en verlangens daalden mee af in de onderwereld. Meneer pastoor had lovende woorden gesproken over tante Mi. Haar zorgzaamheid, haar zelfopoffering, haar toewijding. Marcel had voor zich uit gestaard en ik had alleen maar zitten knikken. Een handvol mensen stond nu rond het graf, maar niemand keek ons aan. Twee kinderen zonder familie. Vanaf nu moesten we het zien te redden zonder tante Mi, die ons op haar vierentwintigste verlaten had. Dokter Vanacker had aan een hartkwaal gedacht toen ze zich plots onwel voelde. Eén dag later was het al voorbij.

Ik trok Marcel dicht tegen me aan. De wind nam nog in kracht toe en de grafdelvers haastten zich om onze laatste verwant met grote schoppen aarde van ons te scheiden. Pieter van de visboer verschool zich achter onze buurvrouw Lidia, maar ik had hem al opgemerkt. Hij snikte nog het hardst van allemaal. Lidia snoot haar droge neus een tiental keren als een trompet en wreef voortdurend over haar ogen, die rood werden en geïrriteerd. Ondertussen observeerde ze met aandacht alles en iedereen rondom haar. Na de rituelen stapte ze op de priester toe en bedankte hem op krassende toon.

Toen alleen de aanblik van een hoopje verse aarde nog aan tante Mi herinnerde, verlieten we het kerkhof. Zachte sneeuw-

vlokjes dwarrelden uit de lucht neer en ik hoopte dat het tranen van engeltjes waren, hoog in de hemel. Het grind knerpte onder mijn voeten; mijn knieën knikten.

En toen zag ik hem staan. Zijn hoed stond wat schuin op zijn hoofd; zijn blik was kouder dan de wind. Uit de verte keek hij ons aan zoals alleen hij dat kon. De boodschapper.

Ik had hem twee jaar niet gezien, sinds die dag waarop hij aan ons verschenen was met de gesluierde vrouw aan zijn zij. Die keer was tante Mi totaal van streek geweest bij onze thuiskomst. Schreeuwend had ze haar armen naar de hemel gericht en God om genade gesmeekt. Ik had nooit geweten waarom. En de boodschapper kwam niet meer terug na die dag.

Het leek nu of de man een dreigement overbracht. Zijn blik doorboorde mijn huid. Zelfs Marcel herinnerde zich die bizarre figuur en trok aan mijn arm. Ik voelde de aandrang waarmee hij zich vastgreep, maar ik rukte me los en stapte verder in de richting van de straat, het hoofd fier rechtop, vastbesloten niets van mijn angst te laten merken.

En ineens was hij verdwenen, even snel als een bliksemschicht. Ik rende naar de plek waar ik de man had zien staan, maar hoe ik ook om me heen keek, elk spoor was verdwenen. De boodschapper leek wel in de lucht opgelost. En toch ook weer niet. Want een walm van zure melk hing penetrant in de winterlucht. De geur nestelde zich in mijn neusgaten en bracht een stroom van herinneringen op gang. Een zeurende pijn trok een spoor door mijn lichaam en ik hoopte de man nooit meer te ontmoeten. Maar dat was ijdele hoop. Dit was slechts het begin.